

1. ΤΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΟΥ EAST MED

Μέσο: . . . . . ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημ. Έκδοσης: . . .03/01/2020 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .03/01/2020

Σελίδα: 1

Τα μηνύματα του East Med

Ενίσχυση συνεργασίας και ασφάλειας στην Αν. Μεσόγειο – Οργή Αγκυρας

Ισχυρά μηνύματα υπέρ της συνεργασίας και της ασφάλειας στην Ανατολική Μεσόγειο με ευθεία αναφορά στον τουρκικό αναθεωρητισμό απέστειλαν οι ηγέτες της **Ελλάδας**, της **Κυπριακής Δημοκρατίας** και του **Ισραήλ**, Κυριάκος Μητσοτάκης, Νίκος Αναστασιάδης και Μπέντζαμιν Νετανιάχου, μετά την υπογραφή

της ιστορικής συμφωνίας για την κατασκευή του αγωγού East Med, χθες στην Αθήνα. Οι τρεις ηγέτες μίλησαν για «αγωγό ειρήνης που θα συμβάλει στη γεωπολιτική σταθερότητα», δίνοντας έμφαση στις οικονομικές, αναπτυξιακές και γεωστρατηγικές διαστάσεις του έργου. Επισήμαναν ακόμη ότι ο αγωγός δεν

στρέφεται εναντίον κανενός, αφήνοντας ανοικτή την πόρτα στην Τουρκία. Η αντίδραση της Αγκυρας, ωστόσο, ήταν οργισμένη, καθώς ο εκπρόσωπος του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών δήλωσε ότι κάθε σχέδιο που αγνοεί τα δικαιώματα της Τουρκίας και των Τουρκοκυπρίων στην περιοχή θα αποτύχει. **Σελ. 3, 4**

Ο Κύπριος πρόεδρος Νίκος Αναστασιάδης, ο **Ελληνας** πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης και ο **Ισραηλινός** ομόλογός του Μπέντζαμιν Νετανιάχου κατά την τελετή υπογραφής της συμφωνίας για τον αγωγό East Med, χθες, στο Ζάππειο.

INTIME NEWS / ANAGE TIANNE

Η ιστορική συμφωνία και τα επόμενα βήματα

Πολλαπλά τα μηνύματα από την υπογραφή για τον αγωγό East Med, που δημιουργεί νέα δεδομένα στην Ανατολική Μεσόγειο

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ

Η διακρατική συμφωνία για την κατασκευή του αγωγού East Med ανάμεσα στην Ελλάδα, την Κυπριακή Δημοκρατία και το Ισραήλ, που υπεγράφη χθες το απόγευμα στην Αθήνα, αποτελεί μια πλατφόρμα αποστολής διπλωματικών μηνυμάτων προς πολλαπλές κατευθύνσεις. Το πρώτο μήνυμα αφορά την αντοχή της ίδιας της τριμερούς συνεργασίας. Δέκα χρόνια μετά τη σύλληψη του σκάμματος, οι πρωθυπουργοί Κυριάκος Μητσοτάκης και Μπέντζαμιν Νετανιάχου και ο πρόεδρος Νίκος Αναστασιάδης επιβεβαίωσαν ότι η σχέση Ελλάδας, Κυπριακής

της Οινούσας και την παρακείμενη νήσο Παναγιά, ενώ η παρουσία του τουρκικού στόλου γύρω από την Κύπρο παραμένει εφιαρκής. Η πρώτη επίσημη αντίδραση από την Αγκυρα ήλθε από τον εκπρόσωπο του τουρκικού ΥΠΕΣ Χαμί Ακού, ο οποίος δήλωσε ότι κάθε σχέδιο που αγγίζει τα δικαιώματα της Τουρκίας και των Τουρκοκυπρίων στην Ανατολική Μεσόγειο θα αποτύχει. «Ο πιο οικονομικός και ασφαλής δρόμος για την αξιοποίηση των φυσικών πόρων στην Ανατολική Μεσόγειο και η διανομή τους στις καταναλωτικές αγορές στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένης της χώρας μας, είναι η Τουρκία», ανέφερε ακόμη ο κ. Ακού.

Το τρίτο μήνυμα απευθύνεται σε χώρες όπως η Ιταλία και η Αίγυπτος: Αθήνα, Λευκωσία και Ιερουσαλήμ δεν περιμένουν έως ότου οι συνθήκες καταστούν ιδανικές. Τον επόμενο μήνα η Ρώμη θα πρέπει να υπογράψει τη συμφωνία για το τελικό στάδιο του αγωγού που αφορά την Ιταλία. Ενώ και το Κάιρο αντιλαμβάνεται ότι δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την κατασκευή ενός αγωγού που θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει για την εξαγωγή των αιγυπτιακών κοιτασμάτων. Χθες, πάντως, ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας συνομιλήσε τηλεφωνικά με τον ύπατο εκπρόσωπο της Ε.Ε. για την Εξωτερική Πολιτική και την Πολιτική Ασφαλείας, Ζοζέπ Μπορέλ, ώστε να τον ενημερώσει για τη νέα συμφωνία, αλλά και να συζητήσουν για την κατάσταση στη Λιβύη.

Το τέταρτο μήνυμα, το οποίο δεν πρέπει να υποτιμάται, είναι εκείνο της αυτοπεποίθησης για την τεχνική και τεχνολογική επάρκεια κατασκευής ενός τόσο απαιτητικού έργου. Μάλιστα, η κατασκευή του πρώτου μέρους, από το κοίτασμα του Βόρειου Κερίσι στην ισραηλινή ΑΟΖ προς το Βασίλειο της Κύπρου, θα μπορούσε να είναι έτοιμη ακόμα και το 2021. Η εταιρεία Energean International έχει προτείνει στην κυπριακή κυβέρνηση την κατασκευή έως το 2021 ενός αγωγού 215 χλμ. για την εισαγωγή και προμήθεια φυσικού αερίου έως την Κύπρο. Εν ολίγοις αν ενισχυθεί η πολιτική στήριξη στον East Med και ανακαλυφθούν μεγαλύτερα κοιτάσματα στην περιοχή, τότε ο αγωγός ίσως αποδειχθεί πιο υλοποιήσιμος απ' όσα μοιάζει σήμερα. Σε κάθε περίπτωση, όλα αυτά περνούν και μέσα από το πλέον ακανόνδους ζητήμα, την επίλυση του Κυπριακού.

Οι υπουργοί Ενέργειας Κύπρου, Ελλάδας και Ισραήλ, κ. Γιώργος Λοκακούρης, Κωστής Χατζηδάνης και Γιουβάλ Στάινης (από αριστερά προς τα δεξιά) υπογράφουν τη συμφωνία υπό τα βλέμματα των κ. Νίκου Αναστασιάδη, Κυριάκου Μητσοτάκη και Μπέντζαμιν Νετανιάχου.

Οργανωμένη αντίδραση της Αγκυρας, που δήλωσε ότι κάθε σχέδιο που αγγίζει τα δικαιώματα της Τουρκίας και των Τουρκοκυπρίων στην περιοχή θα αποτύχει.

Δημοκρατίας και Ισραήλ δεν είναι συγκυριακή. Ο σκεπτικισμός περί την κατάσταση που μπορεί να επικρατήσει στην Ιερουσαλήμ μετά τις τρίτες διαδοχικές εθνικές εκλογές που θα πραγματοποιηθούν τον ερχόμενο Μάρτιο, αποτελεί μια λογική αντίδραση, ωστόσο είναι μάλλον δύσκολο για οποιαδήποτε κυβέρνηση του Ισραήλ να προχωρήσει σε συνολική αντιστροφή ενός πολυετούς σχεδιασμού.

Το δεύτερο μήνυμα αφορά την Τουρκία. Οι τρεις χώρες υπέγραψαν την κατασκευή ενός αγωγού ο οποίος ενώνει τα κοιτάσματα του Ισραήλ με την Κύπρο και, εν συνεχεία, την Κρήτη και την ηπειρωτική Ελλάδα, περνώντας μέσα από μια περιοχή την οποία η Αγκυρα περιγράφει ως δική της. Αποτελεί, εν ολίγοις, μια νομική πράξη, η οποία έχει έρεισμα στο διεθνές δίκαιο καθώς αποτυπώνει τη βούληση τριών κυρίαρχων και εκλεγμένων (σε αντίθεση με εκείνη της Τρίπολης) κυβερνήσεων για επιβίωση της συνεργασίας τους. Ταυτόχρονα, είναι και ένα μήνυμα συνεργασίας, το οποίο αφήνει ανοιχτή την πόρτα στην Αγκυρα, εάν και εφόσον επιλέξει να τη διαβεί. Πάντως, τα πρώτα χθεσινά μηνύματα δεν ήταν ενθαρρυντικά. Τουρκικά F-16 πέταξαν έξι φορές πάνω από

«Αγωγός ειρήνης και συνεργασίας»

Συμπέταστο μήνυμα υπέρ της συνεργασίας στην Ανατολική Μεσόγειο, με ευθεία αναφορά στον τουρκικό αναθεωρητισμό, έστειλαν χθες από το Ζάμπειο, όπου επέβλεψαν την υπογραφή της διακρατικής συμφωνίας για την κατασκευή του αγωγού East Med, οι ηγέτες Ελλάδας, Κυπριακής Δημοκρατίας και Ισραήλ, Κυριάκος Μητσοτάκης, Νίκος Αναστασιάδης και Μπέντζαμιν Νετανιάχου. Ο κ. Μητσοτάκης περιέγραψε τον East Med ως «αγωγό ειρήνης και συνεργασίας των λαών της περιοχής» και συμβόλη «στην ειρήνη και στη γεωπολιτική σταθερότητα» σε μια περίοδο αναταραχής και «αδιέξοδων αναθεωρητισμών», αιχμή με προφανή αποδέκτη την Τουρκία. Ο πρωθυπουργός υπογράμμισε ακόμη το γεγονός ότι ο αγωγός, προϊόν συνεργασίας που είναι σε ευθυγράμμιση με το διεθνές δίκαιο, έχει την πλήρη στήριξη των ΗΠΑ.

Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης αποδοκίμασε τους «αδιέξοδους αναθεωρητισμούς», ενώ υπογράμμισε ότι η συμφωνία «δεν αποτελεί απειλή για κανέναν».

«δεν αποτελεί απειλή για κανέναν». Ο πρωθυπουργός δήλωσε σίγουρος ότι η Ιταλία θα γίνει ο τέταρτος σταίρος της προσπάθειας κατασκευής του συγκεκριμένου έργου. «Ο αγωγός θα αναβαθμίσει και τον γεωστρατηγικό ρόλο Ελλάδας και Κύπρου και η χώρα μας καθίσταται κρίσιμος παίκτης στην ενεργειακή τροφοδοσία της περιοχής», τόνισε επίσης ο πρωθυπουργός, ενώ δεν παρέλειψε να υπογράμμισει ότι «το φυσικό αέριο θα είναι ένα καύσιμο μετάβασης» προς τη νέα,

«πράσινη εποχή» που σχεδιάζει η Ευρώπη. Ο πρωθυπουργός εξέφρασε την ελπίδα του ο αγωγός East Med να μεταφέρει στο μέλλον τα αποθέματα του φυσικού αερίου που «αποβλέπουμε να υπάρχουν στην Κύπρο και στο Ιόνιο».

Για ιστορική ημέρα μετατροπής του Ισραήλ σε «μια πολύ ισχυρή ενεργειακή χώρα» έκανε λόγο ο κ. Νετανιάχου. «Χαριζτώ τη συνεργασία με Κύπρο και Ελλάδα, που προσθέτει στην ασφάλεια και στην ευημερία στην περιοχή. Δεν στρεφόμαστε εναντίον καμίας άλλης χώρας. Δουλεύουμε για το καλό των λαών μας», είπε ακόμη ο κ. Νετανιάχου, ο οποίος έκανε ιδιαίτερη αναφορά και στις συμφωνίες που έχει υπογράψει το Ισραήλ με αραβικές χώρες της περιοχής, ενισχύοντας, όπως υπογράμμισε, τη σταθερότητα. Ο κ. Νετανιάχου απήθυνε πρόσκληση σε όλες τις χώρες επιθυμούν να συμμετάσχουν στον East Med, κάνοντας ιδιαίτερη μνεία στην Αίγυπτο και στην Ιταλία. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο κ. Νετανιάχου θα έχει σήμερα κατ' ιδίαν συνάντηση

και με τον υπουργό Εξωτερικών Νικό Δένδια, ο οποίος, άλλωστε, τον υποδέχθηκε χθες το πρωί στο αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος». «Επιβεβαιώνουμε με τον πλέον απόδοτο τρόπο πως η συνεργασία που τα τελευταία χρόνια έχουμε αναπτύξει δεν περιορίζεται σε θεωρητικές και κενού περιεχομένου διακηρύξεις, αλλά έχει ωριμάσει σε τέτοιο βαθμό, ώστε να είμαστε σε θέση με πρακτικό και πιστικό τρόπο να προωθούμε στρατηγικά έργα με ιδιαίτερη γεωπολιτική αξία», είπε μετά την υπογραφή της διακρατικής συμφωνίας ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο κ. Αναστασιάδης περιέγραψε την τριμερή ως «σχήματα αυτονόητων πολιτικών αξιών», τονίζοντας ότι «οι συνεργασίες που έχουμε αναπτύξει δεν στρέφονται εναντίον της οποιασδήποτε τρίτης χώρας». Μάλιστα, αναφερόμενος εμπέδως πάλιν σαφώς στην Τουρκία τόνισε ότι «κάθε χώρα που το επιθυμεί είναι ευπρόσδεκτη, εφόσον τηρεί τους κανόνες του διεθνούς δικαίου».

1. ΤΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΟΥ EAST MED

Μέσο: . . . . . ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημ. Έκδοσης: . . .03/01/2020 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .03/01/2020

Σελίδα: 3

Ρήτρα συνεργασίας των χωρών για την ασφάλεια του East Med

Της ΧΡΥΣΑΣ ΜΑΓΓΟΥ

Ρήτρα συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων χωρών για την ασφάλεια του αγωγού East Med προβλέπει η διακυβερνητική συμφωνία που υπέγραψαν, χθες, στο Ζάππειο οι υπεργολαβείς Ελλάδας, Κυπριακής Δημοκρατίας και Ισραήλ παρουσία των πρωθυπουργών των τριών χωρών. Η σχετική πρόβλεψη του άρθρου 10 της συμφωνίας, σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές, θεω-

Τα βασικά σημεία της συμφωνίας – Θετικά σημεία από τη Ρώμη με επιστολή που έστειλε στην Αθήνα ο Ιταλός υπουργός Οικονομικής Ανάπτυξης,

ρείται πολύ σημαντική, δεδομένου ότι τέτοιες ρήτρες δεν συνληθίζονται σε αντίστοιχες συμφωνίες και είναι σαφές ότι συνδέεται με την επιθετική στάση που επιδεικνύει η Τουρκία στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Συγκεκριμένα, το άρθρο 10 προβλέπει:

«Εκινώντας από τις αρχικές δραστηριότητες του σχεδίου που σχετίζονται με τον προσδιορισμό και την αξιολόγηση της διαδρομής και συνεχίζονται καθ' όλη τη διάρκεια

Οι ηγέτες Ελλάδας, Κυπριακής Δημοκρατίας και Ισραήλ, Κυριάκος Μητσοτάκης (στο κέντρο), Νίκος Αναστασιάδης (αριστερά) και Μπέντζαμιν Νετανιάχου, χθες, στο Ζάππειο.

του έργου, κάθε συμβαλλόμενο μέρος μπορεί να λάβει τα μέτρα που κρίνει αναγκαία για να εξασφαλίσει την ασφάλεια του αγωγού και όλα τα πρόσωπα που βρίσκονται στο έδαφος αυτού του μέρους που εμπλέκεται σε δραστηριότητες του έργου. Τα μέρη θα συνεργαστούν λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την ασφάλεια του αγωγού. Από την άποψη αυτή, τα μέρη μπορούν να διατυπώσουν πολυμερείς ή διμερείς συμφωνίες

και διακανονισμούς σχετικά με συνεργασίες στα ζητήματα ασφάλειας που σχετίζονται με το έργο/αγωγό».

Η διακυβερνητική συμφωνία, αποτέλεσμα εντατικών διαβουλεύσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων χωρών, περιλαμβάνει τρία ακόμη βασικά σημεία:

- Κοινό ρυθμιστικό, αδειοδοτικό και φορολογικό πλαίσιο και στις τέσσερις χώρες (μαζί με την Ιταλία) για τη διευκόλυνση υλοποίησης του έργου.
- Δυνατότητα ένταξης στο σχέδιο

του East Med και άλλων κρατών. Η πρόβλεψη αφορά κυρίως την Αίγυπτο, στην ΑΟΖ της οποίας αναμένονται και νέες γεωτρήσεις για την ανάδειξη επιπρόσθετων κοιτασμάτων πέραν του Ζορ, που αναπτύσσεται ήδη. Διυνητικά και σε πιο μελλοντική φάση, συμμετοχή στο έργο του East Med θα μπορούσε να έχει και ο Λίβανος.

- Δυνατότητα δέσμευσης ποσοτήτων φυσικού αερίου και από κράτη που δεν συμμετέχουν στην ανά-

πτυξη του αγωγού. Και ο όρος αυτός αναφέρεται ουσιαστικά στα νέα κοιτάσματα της Αιγύπτου. Η συμφωνία προβλέπει επίσης δυνατότητα αύξησης της δυναμικότητας του αγωγού από το σκέλος της Κρήτης και μετά, λαμβάνοντας πρόνοια για μελλοντικά κοιτάσματα στην ΑΟΖ της Αιγύπτου αλλά και της Ελλάδας στην περιοχή νοτίως και νοτιοδυτικά της Κρήτης που έχουν παραχωρηθεί στην κοινοπραξία των ELPE-Total-ExxonMobil.

Η συμμετοχή της Ιταλίας

Η διακυβερνητική συμφωνία-ορόσημο για την υλοποίηση του αγωγού East Med αναμένεται να ολοκληρωθεί με τη συμμετοχή και της Ιταλίας, «όταν οι συνθήκες στη γείτονα χώρα ωριμάσουν σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο», όπως τονίζουν χαρακτηριστικά κυβερνητικές πηγές. Με την επιστολή στήριξης του έργου από τον Ιταλό υπουργό Οικονομικής Ανάπτυξης (αρχόδιου για θέματα ενέργειας) κ. Stefano Patuanelli προς τον Έλληνα υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας κ. Κωστή Χατζηδάκη, η Ιταλία έδειξε τις θετικές προθέσεις της. Η ελληνική πλευρά, ωστόσο, δεν αναμένει υπογραφή της διακυβερνητικής από την Ιταλία άμεσα, αξιολογώντας αφενός τις έντονες περιβαλλοντικές αντιδράσεις και αφετέρου την κυβερνητική αστάθεια. Εκτίμηση, πάντως, κυβερνητικών παραγόντων είναι ότι όσο

περισσότερο ωριμάζει το έργο και αποκτά εμπορική υπόσταση τόσο και η ιταλική πλευρά θα υποχρεωθεί να αποκαλύψει τα καρτιά της.

Η ελληνική κυβέρνηση φαίνεται να προσβλέπει και σε παρέμβαση της Γαλλίας δεδομένων των συμφερόντων της EDF που ελέγχει σε ποσοστό 100% την ιταλική Edison. Η τελευταία συμμετέχει με ποσοστό 50% στην κοινοπραξία ΥΦΑ Ποσειδών μαζί με τη ΔΕΠΑ, η οποία προωθεί το έργο East Med, ενώ κατέχει ηγετική θέση στην εμπορία φυσικού αερίου στη νοτιοανατολική Μεσόγειο καθώς και στην ανάπτυξη υποδομών φυσικού αερίου. Η ιταλική εταιρεία φέρεται να είναι σε συζητήσεις με την ισραηλινή Noble Energy για την προμήθεια αερίου από το κοιτάσμα Λεβιάθαν και τη μεταφορά του στην Ευρώπη μέσω του East Med. Μια τέτοια συμφωνία, αντίστοιχη με αυτή που υπέγραψε χθες η ΔΕΠΑ με την Energean, δεσμεύοντας ποσοτήτες ισραηλινού αερίου που αντιστοιχούν στο 20% της δυναμικότητας του East Med, θα συνέβαλε καταλυτικά στην εμπορική βιωσιμότητα του αγωγού. Η Edison, ωστόσο, δεν μπορεί να προχωρήσει σε κλείσιμο συμφωνίας χωρίς το πράσινο φως της ιταλικής κυβέρνησης. Γι' αυτό και το επόμενο διάστημα αναμένεται κινητικότητα σε διπλωματικό επίπεδο για να διασφαλιστεί η έμπρακτη στήριξη της Ιταλίας στο έργο του East Med.